כאן קודם חזרה כאן לאחר חזרה א)ומשנה לא זזה ממקומה רב מלכיא משמיה דרב אדא בר אהבה אמר מפני שמחליקין פניה בשומן חזיר רב חסדא אמר מפני שמעמידין אותה בחומץ רב נחמן (א) בר יצחק אמר מפני שמעמידין אותה ב)בשרף הערלה כמאן כי האי תנא ג)(דתניא) ר"א אומר ד)המעמיד בשרף הערלה אסור מפני שהוא פירי אפי' תימא ר' יהושע עד כאן לא פליג ר' יהושע עליה דר"א אלא בקטפא דגוזא אבל בקטפא דפירא מודי והיינו דתנן ג)א"ר יהושע שמעתי בפירוש שהמעמיד בשרף העלין ובשרף העיקרין מותר ב)בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירי בין לרב חסדא בין לרב נחמן (ב) בר יצחק תתסר בהנאה קשיא דרש רב נחמן בריה דרב חסדא מאי דכתיב י)לריח שמניך טובים למה ת"ח דומה לצלוחית של פלייטון מגולה ריחה נודף מכוסה אין ריחה נודף ולא עוד אלא דברים שמכוסין ממנו מתגלין לו שנאמר י)עלמות אהבוך קרי ביה עלומות ולא עוד אלא שמלאך המות אוהבו שנא' עלמות אהבוך קרי ביה על מות ולא עוד אלא שנוחל שני עולמות אחד העוה"ז ואחד העוה"ב שנא' עלמות קרי ביה עולמות: **מתני'** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה ז)חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו ח)והפת והשמן שלהן ט)רבי ובית דינו ה)התירו השמן ו)והשלקות וכבשין שדרכן לתת לתוכן יין וחומץ ו)וטרית טרופה וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו והחילק וקורט של חלתית ומלח שלקונדית הרי אלו אסורין ואין איסורן איסור הנאה: **גמ'** חלב למאי ניחוש לה אי משום איחלופי טהור חיור טמא ירוק ואי משום איערובי ניקום דאמר מר חלב טהור עומד חלב טמא אינו עומד אי דקא בעי לגבינה ה"נ הכא במאי עסקינן דקא בעי ליה לכמכא ונשקול מיניה קלי וניקום כיון דבטהור נמי איכא נסיובי דלא קיימי ליכא למיקם עלה דמילתא ואב"א אפי' תימא דקבעי לה לגבינה איכא דקאי ביני אטפי: והפת: א"ר כהנא א"ר יוחנן פת לא הותרה בב"ד מכלל דאיכא מאן דשרי אין דכי אתא רב דימי אמר פעם אחת יצא רבי לשדה והביא עובד כוכבים לפניו פת פורני מאפה סאה אמר רבי כמה נאה פת זו מה ראו חכמים לאוסרה מה ראו חכמים משום חתנות אלא מה ראו חכמים לאוסרה בשדה כסבורין העם התיר רבי הפת ולא היא רבי לא התיר את הפת רב יוסף ואיתימא רב שמואל בר יהודה אמר לא כך היה מעשה אלא אמרו פעם אחת הלך רבי למקום אחד וראה פת דחוק לתלמידים אמר רבי אין כאן פלטר כסבורין העם לומר פלטר עובד כוכבים והוא לא אמר אלא פלטר ישראל א"ר חלבו אפילו למ"ד פלטר עובד כוכבים כ)לא אמרן אלא דליכא פלטר ישראל אבל במקום דאיכא פלטר ישראל לא ורבי יוחנן אמר אפי' למ"ד פלטר עובד כוכבים ה"מ בשדה אבל בעיר לא משום חתנות איבו הוה מנכית ואכיל פת אבי מצרי אמר להו רבא ואיתימא רב נחמן בר יצחק לא תשתעו (ג) ה)(בהדיה דאיבו) דקאכיל לחמא דארמאי: והשמן שלהן: שמן רב אמר דניאל גזר עליו ושמואל אמר

זליפתן

רש"י

כאן קודם חזרה. אותה משנה דשחיטת חולין דקיבת עובד כוכבים נבלה ואסורה נשנית קודם שחזר בו ר' יהושע מדבריו שאמר לו לר' ישמעאל מפני שמעמידין אותה בקיבת נבילה וסבר לאו פירכא היא: **וכאן לאחר חזרה.** הך דשני שמואל מפני שמעמידין אותה בעור אבל קיבה עצמה שריא לאחר חזרה שחזר בו ר' יהושע מפני תשובתו של ר' ישמעאל: **ומשנה.** הנשנית בשחיטת חולין (דף קטו.) קודם חזרה: **לא זזה ממקומה.** לא עקרוה לגמרי דהואיל ונשנית נשנית אבל אין הלכה כמותה שהרי חזר בו: **שמעמידין אותה בחומץ.** שהחומץ מעמיד חלב. ולקמן פריך לה א"כ ליתסר בהנאה: **בקטפא דגווא.** בשרף היוצא מן העץ: **אבל בקטפא דפירי.** בשרף הפירי עצמו: **מגולה ריחה נודף.** והיינו דכתיב שמן תורק שמך י) כשמגלין אותה ומריקין שמנה. כלומר כשאתה מלמד תורה לתלמידים אז יצא לך שם: **מתגלין לו.** מעלמן בלא טורח כשהוא מלמדן: **מתני' ר' ובית דינו התירו את השמן לא גרסי'.** דהא לאו איהו שרייה אלא ר' יהודה נשיאה בר בריה שרייה כדאמר בגמ' (לו.) מסתמיך ואזיל רבי יהודה נשיאה ור' יהודה נשיאה דגמ' היינו רבי יהודה הנשיא בנו של ר"ג בר' שהיה בימי האמוראים וה"נ אמרינן בגמרא י) ר' יהודה הנשיא בנו של ר"ג הורה בו' ואילו רבי בנו של רשב"ג היה כדאמרינן בהשוכר את הפועלים (ב"מ פד:): **והשלקות.** כל דבר שבישלו עובד כוכבים ואפילו בכלי טהור. וכולהו משום חתנות: **וכבשין.** לכבוש דגים וירק ורגלים של בהמה בחומץ: **וטרית.** מין דגים קטנים מלוחים: **טרופה.** שנטרפו ונשתברו הדגים ואין ניכרין הלכך חיישי לטמאים: **וציר שאין בה דגה כלבית שוטטת בו.** שדרך כלבית ליגדל מאליה בציר של דגים טהורים ואם יש ציר דג טמא עמו לא תגדל כלבית בו והיא עצמה טמאה: **והחילק.** מין דגים קטנים טהורים והיא סולתנית ואין לה סנפיר וקשקשת ועתיד לגדל לאחר זמן סנפיר וקשקשת וקיימא לן (לט.) דמותרת ואמר בגמרא (שם) מפני מה אסרוה מפני שעירבובה עולה עמה דגים טמאים הדומים לה הלכך לא שנא טרופה ול"ש אינה טרופה איכא למיחש לאחד מאלף ביניהם דדמו ליה ולא מינכרי אבל טרית אין שקץ דומה לה הלכך כי אינה טרופה שריא: **חלפים.** מין פירי הוא שקורין לזר"א בלע"ז ומחתכין את קרטיו בסכין ואסור משום שמנונית דסכינא: **ומלח שלקונדים.** מפרש בגמ' (לקמן לט:): **גמ' ניקום.** יעמידנו ע"י קיבה לגבינה: **לכמכא.** מאכל: **קלי.** מעט: **נסיובי.** מישג"א: **ליכא למיקם עלה דמלתא.** שמא נתערב בו חלב טמא וכשהעמידו עומד טהור שבו והטמא נשאר עם הנסיובי הלכך אין זה נסיון להכשיר הראשונים לאכול אבל לגבינה סלקא דעתא השתא דמותר: **ואי בעית אימא.** אפילו לגבינה נמי אסור: **דאיכא.** נסיובי דקיימי בגבינה: **ביני אטפי.** בתוך הגומות שבגבינה וחיישינן שמא מן החלב טמא שלא עומד נשאר עם הנסיובי בגומות: **פורני.** הוא תנור שהוא גדול ופיו מן הצד וכל תנור שבמשנה קטן הוא ומקום שפיתת ב' קדירות ופיו למעלה: **לאוסרה בשדה.** דליכא למיחש לאימשוכי דאקראי בעלמא הוא: **מנכית.** נושך: **אבי מצרי.** בשדות אצל המצרים: ח) **זליפתן.** פליטתן שפולטין ומזיעין שמנונית איסור שבלעו:

לודאי

תוספות

מפני שמעמידין בשרף ערלה. וערלה של עובדי כוכבים אסורה כמו שנפרש בפ"ק ט) בעה"י (עיין בתוס' קידושין דף לו: ד"ה כל מלוה): **דברים** המכוסין ממנו מתגלין לו. פי' שבני אדם מגלין לו רזיהן לפי שנהנין ממנו עלה ותושיה כמו שמפרש במס' אבות (פ"ו מ"א): **לגבינה** איכא דקאי ביני אטפי. פירוש ליקח חלב מן העובד כוכבים לעשות גבינה אבל לעיל גבי ליקח גבינה של עובד כוכבים ליכא למיחש לחלב טמא כיון שעושה אותו לצרכו ליכא למיחש דלמא עירב בו חלב טמא כיון שאינו עומד: **מכלל** דאיכא למאן דשרי. מדקאמר פת לא הותרה בב"ד מכלל דאי בעי הוה שרי ליה אלמא לא פשט איסורו ומכאן סמכו עתה לאכול פת של עובדי כוכבים כיון שלא פשט איסורו בכל ישראל ויש לסמוך על דברי רשב"ג ור"א בר צדוק דאמרי אין גוזרין גזרה על הצבור אלא א"כ רוב הצבור יכולין לעמוד בו ועוד ראיה דאמר לקמן (דף לו.) בימינו התיר אף את הפת ולא הניח (ד) להתיר אלא משום דהוו קרו ליה ב"ד שריא ואחריו באו בית דין אחר שהתירוהו ועוד דאמרי בירושלמי דפרקין ובפ"ק דשבת פת עמדו עליו והתירוהו ומי שנזהר מפת של עובדי כוכבים מותר לאכול עם מי שאינו נזהר בקערה אחת אע"פ שטעם פת עובד כוכבים מתערב בפת ישראל דאין להחמיר לאסור ע"י תערובת כדאמר בפ"ק דחולין (דף ו.) דלא גזרו על תערובת דמאי וכה"ג (ה) במנא דעובדי כוכבים שרי דליתיה לפת בעיניה דלא גזרו אלא היכא דאיתא בעיניה: י) **זליפתן.** פ"ה פליטתן ונראה שאותה פליטה באה מכח השמן שהריקו מכלי האיסור כדאמרינן לקמן (דף עה.) כ) או ו) מולגן כמי זיתים ולשון זילוף ק"ק שלא מצינו זילוף רק לשון שפיכה כמו מעשה זילוף (פסחים דף כ:):

בשלמא

עין משפט נר מצוה

קיט א ב מיי' פט"ז מהלכות מאכלות אסורות הלכה כו סמג לאוין קמו:

קכ ג מיי' שם פ"ג הלכה יג סמג לאוין קלג טוש"ע י"ד סי' קנו סעיף א:

קכא ד מיי' שם פי"ז הלכה ט סמג לאוין קמח טוש"ע י"ד סי' קיב סעיף א:

קכב ה מיי' שם הלכה כב וסמג שם טוש"ע שם סי' קיד סעי' ז:

קכג ו מיי' שם הלכה ט טוש"ע שם סי' קיג סעיף א:

קכד ז מיי' שם פ"ג הל' כג סמג שם טור וש"ע שם סי' קיד סעי' י:

קכה ח מיי' פי"ז שם הלכה יב סמג לאוין שם טור וש"ע י"ד סי' קיג סעיף כ:

◆

רבינו חננאל

כאן קודם חזרה וכאן לאחר חזרה. פי' הא דתנן קיבת עובד כוכבים ושל נבילה ואוקמא שמואל קיבת עובד כוכבים נבילה ואסורה קודם שחזר בו ר' יהושע היתה הקיבה עצמה אסורה. א) וטעם אותה המשנה תירץ אחר שהשיבו ר' ישמעאל והלא קיבת עולה חמורה מקיבת נבילה ומותרת. וחזר בו ר' יהושע והודה כי קיבת נבילה מותרת ואמר מפני שמעמידין אותה בקיבת עגלי עבודת כוכבים אחר שחזר בו כמו שמפורש במשנה זו אמר שמואל לטעמיה דהא מתני' מפני שמעמידין אותה בעור קיבת נבילה. אבל הקיבה עצמה של נבילה מותרת. ומפני מה שנו אותה המשנה ואינה שנויה כהוגן. מפורש בפ' כל הבשר א"ר יוחנן לא קשיא כאן קודם חזרה וכאן לאחר חזרה ומשנה לא זזה ממקומה. רב מלכיא אמר רב אדא בר אבא מפני שמחליק פניה בשומן של חזיר. רב חסדא אמר מפני שמעמידין אותה בחומץ. רב נחמן בר יצחק אמר מפני שמעמידין אותה בשרף ערלה. כדתנן המעמיד בשרף ערלה ר' אליעזר אומר אסור. אפילו תימא ר' יהושע ע"כ לא פליג ר' יהושע עליה דר' אליעזר אלא בקטפא דגוזא פי' קטף של עץ. אבל בקטפא דפירא מודה ליה. דתנן א"ר יהושע שמעתי בפירוש המעמיד בשרף (הערלה) [העלין] בשרף העיקרין מותר. בשרף הפגין אסור מפני שהוא פירי. ולרב חסדא ולרב נחמן בר יצחק תיתסר בהנאה. דהא החומץ של עובדי כוכבים שהיה מתחלתו יין איסורי הנאה הוא. וכן הערלה איסורי הנאה היא תיתסר גבינה זו אפי' בהנאה קשיא: **מתני'** ואלו דברים של עובדי כוכבים אסורין ואין איסורן איסור הנאה. חלב שחלבו עובד כוכבים ואין ישראל רואהו. אוקימנא איסוריה דחלב שחלבו עובד כוכבים חיישינן דלמא מערב ביה חלב בהמה טמאה. ואסיקנא השתא דאתית להכי גבינה נמי משום חלב בהמה טמאה. ואי אמרת חלב בהמה טמאה לא קא חיישינן דלמא הני דמחזי בגבינה כדתקוני לה כמין נקב ההוא דקאי ביני ביני בגבינה כמין טיפין הוא החלב הטמא

מסורת הש"ס

א) [יבמות ז. לב. קדושין כה. שבועות ז. חולין לב: קטו:], ב) [צ"ל דתנן], ג) [ערלה פ"א מ"ז נדה ח:], ד) [עי' תוס' לקמן לו. בתוך ד"ה אשר וכו' במתניתין כתב רשב"ם בשם רש"י ותוס' לעיל לג: ד"ה בעא], ה) מהרש"א גרס מיניה דאיבו. ו) [שה"ש א], ז) [גיטין עו:], ח) [עיין לעמ' הבא], ט) [סנ: כד"ה אין עתרין], י) [עיין לעמ' הבא], כ) [לפי מ"ש רש"י שם ד"ה הכי גרסי' בתוספתא וכו' נ"ל או מולגן כמי זיתים].

◆

תורה אור השלם

1. לְרֵיחַ שְׁמָנֶיךָ טוֹבִים שֶׁמֶן תּוּרַק שְׁמֶךָ עַל כֵּן עֲלָמוֹת אֲהֵבוּךָ:
שיר השירים א ג

◆

גליון הש"ס

גמ' בשרף הערלה. עיין בריטב"א קדושין דף לח ד"ה דתנן:

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' רב נחמן אמר מפני שמעמידין. נ"ב רב נחמן גרסי' ולא גרסינן רב נחמן בר יצחק והכי משמע בדברי התוספות לעיל דף לג ע"ב בד"ה רב נחמן אמר משום גילוי: (ב) שם בין לרב נחמן תתסר כצ"ל ותיבות בר יצחק נמחק: (ג) שם בהדיה דאיבו. נ"ב פ"א לא תשתעו מיניה דאיבו פי' לא תאמרו דבר שמועה משמו. ולפסק והר"ן והרא"ש: (ד) תוס' ד"ה מכלל וכו' ולא הניח מלהתיר: (ה) בא"ד וכה"ג בפת דעובד כוכבים נמי שרי כיון דליתיה לפת בעיניה: (ו) ד"ה זליפתן וכו' לקמן או מולגן כמי זיתים:

◆

לעזי רש"י

לוזר"א. חלזית.
מישג"א. מי-גבינה, נסיוב החלב.

◆

מוסף רש"י

המעמיד. חלב בהמה לעשות גבינה (נדה ח.).

◆

רבינו חננאל (המשך)

לפיכך אסורה: ירושלמי אמר ר' ירמיה חלב עובד כוכבים למה הוא אסור מפני תערובת חלב בהמה טמאה. ר' יהושע בן לוי אמר משום גלוי. ריעמדו. אמר ר' שמואל מפני ארס הנתון בין הנקבים ותני כן שלשה ארסין הן. אחד צף ואחד שוקע ואחד דומה לשבכה. ישראל יושב בצד העדר ועובד כוכבים חולב ומביא לו ואינו חושש משום תערובת בהמה טמאה. פת של עובדי כוכבים אסורה. א"ר יוחנן אפי' למ"ד רבי התיר את הפת של פלטר. הני מילי בשדה במקום שאין פת ישראל מצויה. אבל בעיר לא: איבו מנכית ואכיל פת עובדי כוכבים אבי מצרא דמתא. אמר להו רבא ואמרי לה אמר רב נחמן לא תשתעי ליה (לאיבו) [בהדי' דאיבו] דאכיל נהמא דארמאי. שמן. אמר רב דניאל גזר עליו שנאמר אשר לא יתגאל בפת בג המלך וגו'.

א) נראה דצ"ל וטעם אותה משנה שלנו שתירץ שמואל אחר שהשיבו וכו'.